

Katliamcılar Kadın Devrimine Ye-ni-le-cek!

Rojbin Deniz

Kadınlar Paradigmasını Buluyor

Hülya İmak

Batı'nın Oryantalist
İzdüşümü: Suriye, Aleviler ve
"Orta Doğu Kültürü" Olarak
Şeriat

Kayuş Çalıkman Gavrilo

Yastığıdır Umut

Ebru Günay

Yeni Dünya Düzeninde
Kadınlar!

Zilan Esen

Kurtuluş Ayını

İÇİNDEKİLER

- 1** Kadınlar Paradigmasını Buluyor
Rojbin Deniz
- 7** Batı'nın Oryantalist İzdüşümü: Suriye, Aleviler ve
“Orta Doğu Kültürü” Olarak Şeriat
Hülya İmak
- 10** Yastığıdır Umut
Kayuş Çalıkman Gavrilof
- 13** Yeni Dünya Düzeninde Kadınlar!
Ebru Günay
- 16** Kurtuluş Ayini
Zilan Esen

Kadınlar Paradigmasını Buluyor

Rojbin Deniz-12 Ocak 2025

Yeni Suriye’de kurulacak sistemin yerel ve uluslararası meşruiyetini sağlayacak ve garanti altına alacak en önemli unsurlardan biri, kadınların bu yeni sistemde ve onun kuruluşunda ortak bir rol üstlenmeleridir

Orta Doğu, kadın sorununun ilk temellerinin atıldığı ve daha sonra tüm dünyaya yayıldığı bir coğrafya olmuştur. Orta Doğu toplumunda, tarihsel kökenlere dayanan kadın sorunları günümüzde kapitalist baskı ve sömürüyle daha da derinleşmiştir. Bu durum, kadınları kuşatan, baskılayan ve kadınları yaşamdan uzaklaştıran bir hal almıştır. Öyle ki Orta Doğu’da, hatta dünyada kadın olmak, toplumdaki en ağır baskı ve sömürün hedefi olmak anlamına geliyor. Kadın bedeni, emeği, ruhu; toplumsal baskıların en yoğun şekilde uygulandığı alanlara dönüştürüldü. Kadınların güven içinde yaşayabileceği zamanlar ve mekanlar ellerinden alınmış, bu da onları derin trajedilerin içine çekmiştir.

Politik ve ahlaki açıdan topluma karşıt bir şekilde gelişen, belki de tarihin tanıdığı ilk karşı devrim olan sınıflı toplum ve devlet egemenliği, kadının hayat verdiği topraklarda egemenliğini sağlamaya başlamıştır. Bu açıdan Orta Doğu’nun esas kriz ve kaosu, kadının yaşamdan koparılmasıyla başlar. Kadın sorunu; halkların, inançların ve kültürlerin sorunu haline gelir. Tüm sömürge ve emperyalist savaşların arka planında kadın sorunu vardır. Erkeklerin güç savaşları için oluşturdukları tüm mevziler, kadınlara karşıdır. Bu durumu, devlet odaklarında, zihniyetlerde ve ideolojilerde rahatlıkla görebiliriz.

Erkeklerin beş bin yıl önce kadınlara karşı başlattığı bu savaş küçümsenmemelidir. Bu savaş, sadece bir dönemde başlayıp biten bir süreç değil, kadın devrimine karşı erkek aklıyla beslenen çağları kat ederek günümüze kadar gelmiş bir savaştır. Kapitalist modernitenin tüm savaş argümanları, kadın iradesini yok saymaya ve erkek egemen ideolojisini baskın kılmaya yönelik olarak geliştirilmiştir. Bu sistemin tüm kodlamaları, bunun üzerine kuruludur. Son yüz yıl içinde kadınların mücadelesi, erkek zihniyetinin şekillendirdiği sistemleri ve yapıları zorlamıştır. Bu mücadelenin sonucu olarak, birçok alanda kadın figürlerini görmekteyiz. Ancak bu figürlerin çoğu, sadece var olan sisteme entegre edilmiş kadın figüranlardır. Son yıllarda moda haline gelen, kadınları militarist oluşumların içinde tutarak, siyasi ve politik argüman olarak öne çıkaran kapitalist modernite, aslında kadın mücadelesine karşı erkek egemen zihniyetin cephesine kadınları çekmeye çalışmaktadır. Yani bedenen kadın fakat zihniyet ve ruh olarak erkek gibi düşünen kadın kodlamaları yaratmaktır. Buda cinsiyetçi ideolojilerin bir başka varyantı demokrasi olarak modern sistemlerle birlikte sunuluyor.

Dünyanın gördüğü tüm savaşların yol haritalarında, birlik içinde savaşmak ön planda olmuş, ancak savaş sonrasında birlikte yaşamamak esas alınmıştır. Savaşlarda yer alan kadınlar ise her zaman, kurulan sistemlerin dışında kalmış ve işleyen sistemlerin dışlıları arasında ezilenler olmuştur. Savaşların temel hedefleri, devletlerin çıkarları ve erkek egemen zihniyetin daha fazla sermaye edinmesi üzerinden gelişmiştir.

20. yüzyılın başında Orta Doğu şekillendirilirken iki ana hedef vardı: Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalayarak ulus devletler kurmak ve Yahudi ulus-devletini yaratarak Orta Doğu'da esas güç haline getirmek. İngiltere'nin eliyle hayata geçirilen bu plan, neredeyse hiçbir engel ile karşılaşmadan gerçekleşmiştir. Bu, Orta Doğu'nun yeniden dizayn edilmesinin bir parçasıydı. Diğer yandan, Orta Doğu'yu yüzyıllarca uğraştıracak olan çelişkiler, çatışmalar ve ittifaklar da bu dönemde şekillendirilmeye başlanmıştır. Böl, parçala ve yönet politikasının yüz yıllık arka planı böyle şekillendi.

Türkiye, ulus-devlet modeli olarak kurgulanmış ve Kürtler de bu yeni düzenin mutlak "düşmanı" olarak belirlenmiştir. Türkiye'ye giydirilen ulus-devlet elbisesi, onu son yüz yıl boyunca Orta Doğu'da böl-parçala ve yönet siyaseti dayatan bir sistem oluşturuldu. Esasında ulus-devletlerin ideolojik patentlerinde kadın düşmanlığı vardır.

Cinsiyetçilik, milliyetçilik ve dincilik, ulus-devletlerin savaşlarında kullandıkları en önemli silahlar olmuştur. Bugün Orta Doğu'da bu olguların yaygınlığı oldukça fazladır.

Suriye, 1517’de Osmanlı egemenliğine girmiş ve 403 yıl boyunca Osmanlı yönetimi altında kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında ise Osmanlılara karşı gelişen Arap Devrimi’nin yanı sıra İngilizler ve Fransızların katılımıyla Osmanlılara karşı büyük bir savaş başlamış ve Osmanlılar Anadolu’ya sıkıştırılmışlardır. Bu savaşın sonunda, kapitalist modernitenin Orta Doğu projesi çerçevesinde, Türkiye bir ulus-devlet olarak şekillenirken, Kürtler de parçalanmıştır. Suriye, 26 yıl süresince Fransız kolonisi olarak kalmış, ardından Mısır ile birlikte ömrü sadece üç yıl süren Birleşik Arap Cumhuriyeti’ni kurmuştur. Sonrasında ise Suriye’de “Birlik, özgürlük ve sosyalizm” sloganıyla Baas rejiminin hükmü başlamıştır. Ancak Baas rejimi, belirlediği bu slogana hiçbir zaman tam anlamıyla sahip çıkmamıştır.

Kürt toplumu, parçalanmış sınırlarla Suriye tarafından “yabancılar” ve “kimliksizler” olarak tanımlanmış, Baas rejiminin diktatörlük anlayışı altında gelişen ulus-devletin milliyetçi, cinsiyetçi ve tekçi ideolojisi, halkların, inançların ve kadınların iradesini tanımamıştır.

Orta Doğu’yu ayağına pranga gibi bağlayan ulus-devlet yapılarının yarattığı sorunlar, giderek içinden çıkılmaz bir hale gelmiştir. Bu çözümsüzlük üzerine kurulu düzenler, günümüzde ciddi bir şekilde çözülmeye başlamaktadır. Bununla birlikte, bölgeyi kendileri için bir sermaye ve sömürü alanı olarak gören güçlerin çıkarları, son yüzyılda önemli bir düşüş yaşamıştır. Hesaplar değişmektedir. Bölgedeki sermayenin “babası” rolünü üstlenen İsrail’in güvenliği, kapitalist modernite güçlerinin ekonomik çıkarları için sağlanmalıdır. Bu güvenlik, kuzey enerji yoluna karşı, güney enerji yolunun temizlenmesi amacıyla sağlanacak ve savaşlar bu stratejik yol güzergâhına göre şekillenecektir. Bu savaşın uğrayacağı ve ulus devlet yapılarında değişikliği mutlak yaşayacak ülkeler sırasıyla Irak, Suriye, İran, Türkiye ve Kıbrıs olabilir. Savaşın yolu böyle ilerleyeceğe benziyor. Bu ülkelerin var olan plana entegreleri durumunda es geçilmeleri mümkün. Ama entegre sözünün tam olarak neyi kapsadığı ise bilinmiyor. Bu, haritaların yeniden çizileceği anlamına da gelebilir.

Suriye, büyük bir değişim sürecinin eşiğine gelmiş durumda, 2024’ün sonlarında Baas rejimin, ilk oluşumunu ilan ettiği Suriye’de son bulması kendisiyle yeni bir süreci başlattı. Türkiye destekli cihadist çete gurupları değişik isimlerle fakat bir tek hedef üzerinden İdlib ve Türkiye’den yola çıkarak, Halep ve Şam’ı ele geçirdi. Dinci, milliyetçi, cinsiyetçi zihniyetle şeriat devleti kurmak. Son on yıldır İdlib’te, dış güçlerin ve Türkiye’nin desteğiyle, kökleri El Kaide, El Nusra ve DAİŞ’e dayanan Heyet Tahrir el-Şam (HTŞ)’ı

tıraşlayarak, bir proto-devlet modelinin provasını yaptırmıştır. Esas hedefleri, Şeriat devletini oluşturarak Suriye’yi Sunni olmayanlar dışında herkese mezar yapmaktır. Başlangıçtan itibaren, Kobani, Efrin, Serekaniye, Girê Spi ve benzeri yerlerde, ellerine geçen her fırsatta şiddet, zor, tecavüz ve talan gibi yöntemlere başvurarak Suriye’yi kan deryasına çevirmişlerdir. Bugün, Suriye’deki savaş hala durulmuş değildir. Minbiç, Hama, Lazkiye, Şam ve çetelerin işgali altındaki diğer bölgelerde, zulüm ve katliamlar devam etmektedir. Gelişen pratiklere baktığımızda, İdlib ve Türkiye’deki DAİŞ’i isim değişikliğiyle yani HTŞ olarak dünya kamuoyuna sunma var. Terör listesinde de hala duruyor. Bunu da hatırlatmak gerek.

Şam’ı ele geçiren HTŞ çeteleri, İdlib’de kurdukları proto-şeriat devletini olduğu gibi Şam’a taşımıştır. Yönetimde yer alanların çoğu, El Nusra, El Kaide ve DAİŞ’in eski üyeleridir. Hatta bu çete gruplarının mensuplarına ait birçok görüntülü belge, dijital medyada dolaşıma girmiştir. Öyle görünüyor ki HTŞ eliyle oluşturulmak istenen yeni Suriye, Baas rejimi döneminden çok da farklı olmayacaktır. Hatta daha geriye giderek, çok daha baskıcı bir noktaya düşecektir. Baas rejiminin tekçi, baskıcı ve zulümkar yönetimi, kadınlara, halklara, kültürlere ve inançlara büyük acılar yaşatmıştı. Özgürlük ve demokratik bir Suriye hayal edilirken, şeriatçı bir devletin varlığı, bu hayali çok daha geriye götürmek anlamına gelir.

Bu bağlamda, kadınlar için büyük bir tehlike ve risk bulunmaktadır. Kadınlar, bunun farkında olarak, şimdiden Türkiye’nin desteklediği cihadist HTŞ ve MSO çetelerinin Suriye’yi uçurumun dibine çekmesine izin vermemek için mücadelenin yol haritalarını belirledi. Kadınlar, Suriye’de oluşturulan geçici yönetimin DAİŞ türevleriyle geliştirildiğini biliyor. DAİŞ’e karşı mücadele eden kadınlar, halklar ve inançlar büyük bedeller ödeyerek Kuzey ve Doğu Suriye’deki demokratik özerklik sistemini inşa etmişlerdir. Şiddet, zor ve soykırımın prangalarını DAİŞ ile kırmışlardır. Kürdistan, Orta Doğu ve dünya genelinde direnişi yükselterek, kadınların ve halkların birliğini oluşturmuşlardır. Kuzey ve Doğu Suriye halklarını ve kadınlarını, öz savunma çizgisinde güçlendirmişlerdir.

Özerk sistem, Orta Doğu’da kadın özgürlüğü ve demokrasi mücadelesinin önemli bir çizgisi olarak öne çıktı. Özerk Yönetim, halkın devlet olmadan da kendi kendini yönetebileceğini kanıtladı. Kuzey ve Doğu Suriye halkı ve kadınları, Suriye’nin birliğini koruma sorumluluğunu üstlendi ve bu anlamda Orta Doğu toplumlarına örnek teşkil etti. Kadın devrimi, bu süreçte somut bir biçim kazandı. Cinsiyetçilik, dincilik ve milliyetçilik

ideolojilerine karşı, demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü bir paradigma tüm Orta Doğu kadınları için bir yol haritası oluşturdu.

Bu 13 yıllık süreçte, Kuzey ve Doğu Suriye’de mücadele eden kadınlar, yaşamın her alanında örgütlendiler ve önemli kazanımlar elde ettiler. Siyaset, ekonomi, öz savunma, adalet, eğitim, ekoloji ve diğer birçok alanda değerli deneyimler kazandılar. Kadınların elde ettikleri bu kazanımlar, tüm Suriyeli kadınları bir araya getirecek yegâne yoldur. Bu anlamda, kadınların birliği, Suriye’nin yeniden inşasında önemli bir etki yaratacaktır.

Tabii ki, kadınların ulus devletin sömürü aygıtı olarak görülmesine karşı verdikleri mücadele kolay olmadı. Kadınlar, kadın devrimini yaratma sürecinde tam yarım asırdır savaşıyor, örgütleniyor, bilinçleniyor, bilim ile buluştu ve özcesi Xwebun olmayı başardı. Bu kazanımlar için büyük fedakârlıklar yapıldı ve ağır bedeller ödendi. Bu nedenle, elde edilen bu değerlerin savunulması büyük bir önem taşımaktadır.

Yeni Suriye’de kurulacak sistemin yerel ve uluslararası meşruiyetini sağlayacak ve garanti altına alacak en önemli unsurlardan biri, kadınların bu yeni sistemde ve onun kuruluşunda ortak bir rol üstlenmeleridir.

Kadınlar, Suriye Kadın Meclisi, Zenubya Kadın Topluluğu, Suveyda’da Dürzi kadınların oluşturduğu bazı örgütlenmelerin yanı sıra, Şam’da feminist ve girişimci kadın platformlarının öncülüğünde birleşme yönünde önemli adımlar atıyorlar. Yeni Suriye’nin oluşumu için belirlenen yol haritalarında, kadınların mücadelesindeki kararlılıkları ve ısrarları büyük bir yer tutuyor.

Kadınlar, Suriye’nin geleceğine Suriye’nin bileşenleri karar vermelidir diyor. Kadınlar siyaset, eğitim, bilim ve ekonomi alanlarında eşit ve özgür katılım sağlamalı. Bölgede son 12 yıldır DAİŞ’in varlığı ve devamlılığına karşı kadınların kendilerini savunma haklarının hiçbir biçimde göz ardı edilmemesi gerek. Bölgede derin insani krizlere yol açan Türkiye ve ona bağlı çete gurupların kuzey ve doğu Suriye topraklarına dönük işgal saldırılarının durdurulması ve bölgeye yerleşmiş işgalci orduların geri çekilmesi. Demokratik bir Suriye’nin inşasında ve yeni anayasa komitesinde Suriye’nin her yerinden kadınların ve kadın örgütlerinin adil bir temsiliyetle katılımının sağlanması.

Cihadist HTŞ çete grubunun kurduğu yönetimin de içinde olduğu ve şimdi Suriye’yi işgal eden Türkiye destekli çete guruplarının, savaş suçlarının, kadın ve insan haklarına karşı suçlarının araştırılması demokratik Suriye’nin inşasına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Bunlar kadınların talepleri. Kadınlar, 20 Aralık'tan beridir meydanlarda, kentlerinde, köylerinde, mahallelerinde ifade ettikleri ve bunun için mücadele ettikleri belli başlı bazı talepleri olarak öne çıkıyor.

Cihadist HTŞ çete grubunun kurduğu yönetim üyelerinin de içinde olduğu, Suriye'yi işgal eden Türkiye destekli çete gruplarının savaş suçları, kadın ve insan haklarına karşı işledikleri suçların araştırılması, demokratik bir Suriye'nin inşasına önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu talepler, 20 Aralık'tan bu yana meydanlarda, kentlerde, köylerde ve mahallelerde kadınlar tarafından dile getirilen ve bunun için mücadele ettikleri başlıca talepler olarak öne çıkmaktadır.

Bu durumda ulus devletlerin miladını doldurduğu bir döneme girdik. Tek tek yıkılan ulus devletin yerine geçecek sistemlerin, kadınları, halkları ve inançları kapsayan düzenler olması önemli. Bölgedeki arayışlar, öne çıkan talepler, kadınların son günlerde geliştirdikleri tartışmalarda öne çıkan, kuzey ve doğu Suriye'de 12 yıldır demokratik ulus modelini temsil eden özerk sistem modeli veya buna yakın bir oluşum olarak federatif sistemlerin geliştirilmesi öne çıkıyor. Mevcut durumda federatif oluşumlarda kadınların ve halkların varlığını güvence altına alacaktır. Dürzilerin ve Kürtlerin talepleri bu yönlü. Bu aynı zamanda kadınlarında talebi olarak öne çıkıyor. Kadınlar, demokratik, ekolojik kadın özgürlükçü paradigma etrafında birleşiyor ve ortaklaşıyor.

Batı'nın Oryantalist İzdüşümü: Suriye, Aleviler ve “Orta Doğu Kültürü” Olarak Şeriat

Hülya İmak-12 Ocak 2025

Dünyadaki tüm Aleviler, Suriye’de yaşanan bu kıyıma karşı hemen harekete geçmelidir. Çünkü bu sadece Suriye’deki Alevilere yönelik bir kıyım değildir; dün Maraş, Çorum ve Sivas’ta yaşananlar gibi, bugün de Suriye’de devam eden bir katliamın parçasıdır

Suriye’deki savaş, sadece bölgesel bir çatışma olmanın ötesinde, Batı’nın Orta Doğu’ya dair bakış açısının da bir yansımasıdır. ABD ve Avrupa, Selefi cihadist grupların şeriat uygulamalarını, oryantalist bakış açılarıyla “bu onların kültürü ve inancı” diyerek meşrulaştırdı. Ancak burada önemli bir soru ortaya çıkıyor: Neden şeriat, Orta Doğu halklarının kültürü olsun? Orta çağ Hristiyanlığı Batı’nın kültürü müydü? Hristiyanların ilk referanslarıyla ortaya çıkan ve kadınları diri diri yakarak, sorgusuz sualsiz en korkunç ölümlere mahkum eden Engizisyon mahkemeleri, bugün yapılırsa, Batı kültürünün bir parçası olur muydu? Batı, Orta Doğu’yu egzotik, geri kalmış ve değişmez bir yapı olarak görürken, insan hakları evrensel beyannamesinin ihlali anlamına gelen şeriat uygulamalarını görmezden gelmektedir.

Orta Doğu’da sadece Müslümanlar yaşamıyor. Aleviler, Hristiyanlar, Yahudiler, Süryaniler ve Ezidiler gibi etnik ve dini çeşitliliğe sahip toplumlar da bu coğrafyanın parçasıdır. Müslüman çoğunluk bile şeriatla yönetilmek istemediği halde, Batılı güçler bu gerçeği göz ardı ederek, şeriat uygulamalarını bir şekilde meşru saymaktadır. Özellikle Batı’nın şeriat ve selefi gruplara gösterdiği iltimas, bölgedeki halkların kendi hakları için

verdikleri mücadeleyi yok saymaktadır. Batı, bu ideolojilerin önünü açarken, bölgenin çok kültürlü yapısını hiçe saymakta ve oryantalist bakış açısıyla bu grupların iktidara gelmesini meşrulaştırmaktadır.

Oysa şeriat, sadece bir inanç meselesi değil, aynı zamanda ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Sosyal medyada dolaşan, 2015 yılında çekilen iki video, HTŞ'nin kontrolündeki İdlib'de zina suçlamasıyla iki kadının halka açık olarak idam edilmesini gösteriyor. Bu tür olaylar sadece inanç değil, insan hakları ihlalleridir ve Suriye'de Selefi grupların iktidara gelmesiyle, Alevi toplumu başta olmak üzere birçok dini ve etnik grup büyük bir baskı altına girmiştir. Alevi kadınlara yönelik insanlık dışı saldırılar, ilahiler eşliğinde toplu tecavüzler, ebeveynleri karşısında kurşuna dizilen gençler, köpek gibi havlamaya zorlanan ve ardından bilinmeyen yerlere kaçırılan erkekler, bölgeden yansıyan en acımasız insan hakları ihlallerinden yalnızca birkaçıdır. Batı, bu vahşet karşısında sessiz kalarak iktidar paylaşımındaki kirli pazarlıklara göz yummaktadır. Takım elbise giydirilenler ise bunu yapan çetecilerine, “bunu açık açık yapmayın, görüntü almayın, halktan çekim yapanları cezalandırın” talimatı vererek ‘gizli katliam’ emri vermiştir.

Esad, Alevi Felsefesi ve Değerleriyle Değil, Diktatörlük İlkeleriyle Yönetiyordu

60 yıl boyunca seçim yapmadan iktidarda kalan diktatör Esad (Hafız Esad/Beşşar Esad)'ın, Alevi mezhebi, hep nefret söylemlerinin merkezinde oldu. Oysa Libya'da Kaddafi ya da Irak'ta Saddam için hiçbir zaman “Sünni” kimliği üzerinden bir nefret dili kullanılmadı. Ancak Esad'ın Alevi kimliği, Türkiye Cumhurbaşkanı dahil, birçok kişi tarafından bir hakaret unsuru olarak kullanıldı. Bu durum, tarihsel bir arka plana sahip olan Alevilik nefretini son on yılda daha da artırdı ve Sünni Araplar arasında Suriyeli Alevilere yönelik düşmanlığa dönüştü.

Alevilerin sorması gereken önemli bir soru var: Esad rejimi, gerçekten Alevi inancına, kültürüne ve insan felsefesine uygun bir yönetim miydi? Beşşar Esad'ın Alevi oluşu, onun işlediği suçlara ülkenin sadece yüzde 20'sini oluşturan Alevileri ortak eder mi? Batılı güçler, Esad'ın güvenli bir çıkışı sağlarken, Suriyeli Alevilerin güvenliğini düşünmediler ve 14 yıl boyunca öfkeli Arap çetelerinin önüne Alevileri adeta yem olarak sundular. Esad, kendisinin ve ailesinin güvenli bir şekilde kaçışını organize ederken, Aleviler'e kendilerini savunmaları için herhangi bir uyarıda bile bulunmadı.

Aleviler, Esad'ın suçlarından bağımsız olduklarını yüksek sesle dile getirmelidir. Esad'ın Alevi kimliği, Alevi toplumu için bir özdeşlik ya da savunma noktası olmamalıdır.

Esad'ın yerine gelen hükümetin, Esad'ı aratacak nitelikte olması da Alevilerin içinde bulunduğu tehlikeyi daha da artırıyor. Bu noktada, Aleviler kendi haklarını ve güvenliklerini savunmalı ve Esad rejiminin mirasını reddetmelidir.

Dünyadaki tüm Aleviler, Suriye'de yaşanan bu kıyıma karşı hemen harekete geçmelidir. Çünkü bu sadece Suriye'deki Alevilere yönelik bir kıyım değildir; dün Maraş, Çorum ve Sivas'ta yaşananlar gibi, bugün de Suriye'de devam eden bir katliamın parçasıdır.

Biz Aleviler İçin Üçüncü Yolda Birleşmek, Tek Yoldur

Emperyalizm, Afganistan'dan sonra belki de ilk kez bu kadar Suriye'de de çıplak ve sorgulanamaz bir şekilde karşımızda duruyor. Suriye'deki trajedi, sadece yerel bir çatışma değil, aynı zamanda uluslararası siyasetin, emperyalist güçlerin çıkarları doğrultusunda nasıl şekillendiğini de gösteriyor. Bu durum, Batı'nın insan hakları ve özgürlükler konusundaki iki yüzlülüğünü ve uluslararası toplumun bu konuda nasıl sessiz kaldığını gözler önüne seriyor.

HTŞ, şu ana kadar Suriye'de laik olmayan bir İslam devleti kurma hedefinden uzaklaşmamıştır. HTŞ lideri, Almanya'nın kadın Dışişleri Bakanı ile tokalaşmadı ve Batı buna "onların kültürü" dedi. Selfie çeken bir kadının başını zorla örttüler ve ellerinde tuttıkları İdlib'i şeriatla yönettiler.

Batı, bu Selefililerin Ezidiler, Süryaniler, Dürziler, Ermeniler, Aleviler, Yahudiler ve Kürtlerin yanı sıra, kadınlar da dahil olmak üzere dini ve etnik azınlıklara mensup kişilerin insan haklarına saygı göstereceklerine inanıyor mu? Tabi ki inanmıyor.

Cihadist ve emperyalist güçlerin menfaatçi politikaları ve ideolojileri karşısında; insani değerleri, ahlaki ve sosyal eşitliği, inançlara saygıyı ve kadın özgürlükçü, ortak yaşam kültürünü esas alan bir demokratik yaşam modelinin savunulması gerekiyor. Bu model, Rojava'da mevcut kutuplaşmaların ötesinde, üçüncü bir yol olarak varlığını sürdürüyor ve hala mücadelesi veriliyor. Aleviler için bu mücadeleyi daha görünür kılmak, tartışmaya açmak ve sesimizi yükselterek bu değerler etrafında bir araya gelmek, bu yolda atılması gereken önemli ve olmazsa olmaz adımlardan olacaktır.

Ve son olarak şu bilinmelidir ki, şeriat elbisesi Suriye gerçeğine uygun gelmeyecektir. Suriye'de Aleviler, Hristiyanlar, Dürziler, Ermeniler ve Rojava Devrimi'ne liderlik etmiş Kürt kadınlar, çeteleri büyük bir yenilgiye uğratmışken, bu elbise muhakkak yırtılacaktır.

Yastığıdır Umut

Kayuş Çalıkman Gavrilo-12 Ocak 2025

Suriye toplumunun geleceğinde bütün kesimlerinin yer alacağı bir yönetim vaat ederken, kısa süre içerisinde kendilerine göre öteki sayılanların sesine sağırlaşmaya başlanması, kadın haklarına yönelik aba altından gösterilen sopalar, eğitimin dini ağırlıklı olacağına dair ipuçları vs. Hristiyanlar, Aleviler gibi etnik grupları, sanatçıları, aydınları ve kadınları kaygılandırmaya başladı bile

2011 yılında ne yazık ki bir mevsim olan Arap Baharı ile birlikte Suriye’de de kaotik rüzgarlar esmeye başladı. Bu süreç Suriyeli Ermeniler açısından gerek aile ve gerekse toplum bazında yıllardan beri taş üstüne taş koyarak büyük özverilerle inşa edilen düzeni alt üst etti.

Bu Ermeniler ki, bir zamanlar, 1915 Felaketi’nden artta kalan birkaç kadın ve çocuk, beşiklerinin sallandığı Adana, Maraş, Diyarbakır, Ayıntab, Urfa gibi memleketlerden adetlerini, dillerini ve acılarını, kısacası hafızalarında yer etmiş ne varsa her şeyi bir araya getirerek çatlak, yaralı ellerinde yeni bir Ermeni toplumu yeşertmişler, Ras el Ayn’dan Deyr el Zor, Marrat çöllerindeki toplanma çadırlardan çıkıp silkinmiş; okulları, kiliseleri, hemşeri dernekleri, tiyatroları, müzik ve spor kulüpleri hatta siyasi partileriyle birlikte topluluk olmaktan, cemaat olmaktan sıyrılmış, Suriye’nin belli başlı 5-6 şehrinde yerleşik modern bir ulus haline gelmişlerdi. Özellikle 2012-2016 yılları arasında gelişen olaylar Ermenileri dehşete sürükledi. İlk kez ülkenin içinde bulunduğu kaos, Ermenilerin de yüzlerce ölü verdiği ve yaşam alanlarını (mahallelerini) korumak için silahlanmak zorunda kaldıkları bir ortam yaratmıştı. İşte bu ortam onlara, yüz yıldır kurdukları düzeni terke

zorlayarak yeniden göç yollarını açtı. Ermeniler bir kez daha vatan diye benimsedikleri topraklarını, evlerini barklarını terk etmek zorunda kaldı. Elleriindeki malı- mülkü satabilenler şanslıydı, çoğu kişi evlerini olduğu gibi bırakıp Batı'ya ve büyük bir kısmı da Ermenistan'a göç etti. Ermenistan'a göç edenlerin bir kısmı Artsakh'a (Karabağ) yerleşti, işte en büyük sürpriz onlar için hazırlanmıştı, kim tarafından mı? Yıllardır Suriye'nin iç işlerine çomak sokup durmakta olan bir komşu tarafından. O komşu Suriye'yi de göz ardı etmeyerek bir de gözünü Artsakh'a dikmişti. Komşu yeminliydi 100 yıl önceki hesabı kesecekti, Orta Doğu ve Kafkaslar'da tek bir Ermeni bırakmayacaktı. Nitekim komşunun bu dış politikaları semeresini vermiş Halep şehrinin Ermeni nüfusunun %80 kadarı göç etmiş bunlardan pek çoğu Artsakh'a yerleşmişti. Daha sona da 2020 yılının Eylül ayında da Artsakh, Ermenilerden boşaltılmıştı. Bu arada yeni ülkelerinde ancak nefes almaya başlayan Suriyeli Ermeniler de Artsakhlı soydaşlarıyla birlikte yüz yıl öncesini anımsatan konvoylar halinde topraklarını yeniden terk etmişlerdi. Halep'te, Şam'da, Lazkiye'de, diğer ufak yerleşimlerde kalan Ermenilere ne olmuştu? Onlar bir yandan siyasi çalkantılarla bir yandan da özellikle covid belasından sonra iyice çıkmaza sürüklenen ekonomik krizle baş etmeye çalışmış ve o günü kurtarmış olmanın sahte huzuruyla her gece umutlarına sarılmış tek gözleri açık uyumaya çalışmışlardı. Yüzlerce ölü vermişler, göçler ve mahallelere yapılan durmak bilmez saldırılar neticesinde nüfusları iyice azalmış, talan ve soygunlara dayanamayan Ermeni mahalleleri neredeyse yok olmuş, ticaret, zanaat dolayısıyla ekonomik hayatları çökmüş, ekonomik hayatın çökmesiyle de eğitim, kültür ve sanat hayatı neredeyse yok olmuştu.

Her ne kadar okullar inatla açık kalmış olsalar da havada patlayan tüplerin (yemek tüpleri), roketlerin, her an mahalleye saldıran grupların tehdidi altında can güvenliğinden yoksun bir şekilde eğitim vermeye çalışan bu okullar bu ortamda en büyük darbeyi yiyen kurumların başında yer almıştır. Gerek okulların gerekse kültür hayatını besleyen derneklerin etkisiz hale gelmesi, sanat hayatının neredeyse yok olması en çok anadili vurmuş, bundan haliyle ilk etkilenecek olan çocuklar giderek anadillerinden ve buna bağlı olarak kültürlerinden uzaklaşmıştır.

Bir türlü sağlanamayan siyasi istikrarın gölgesinde, ekonomik koşullara ve etnik/dini gruplar arasındaki olası gerilimlere bağlı korkularla boğuşan toplumun da zaten dil, kültür gibi kaygılarla geçireceği vakti de gücü de tükenmiştir. Bu tabloya bakarak bugüne geldiğimizde ekonomik, sosyal ve kültürel çöküşün eşliğinde Suriye-Ermeni toplumu, adına devrim denen yeni bir siyasi(?) oluşumu tabiri caizse sudan çıkmış balık misali korkulu gözlerle seyre dalmıştır. Sığınacağı tek yastık ise gene umutlarıdır.

HTŞ'nin Beşar Esad'ı devirmesiyle Suriye'de başlayan "yeni dönem"de, İslamcı yöneticilerin söylemleriyle pek de örtüşmeyen uygulamaları, örneğin gerek yeni okul müfredatları gerekse ülkenin tarihi ve kültürel değerlerine dair Taliban'ı anımsatan uygulamaları, (Palmyra kraliçesi Zenobia'yı tarihten silme çabaları), geçiş hükümeti başbakanının kelime-i tevhid yazılı bayrakla resimleri, ülkenin güneyinde yer alan kimi şehirlerde sokaktaki kadınlara başlarını örtmeye zorlanmaları yönündeki haberler, ilk başta Suriye toplumunun geleceğinde bütün kesimlerin yer alacağı bir yönetim vaat ederken, kısa süre içerisinde kendilerine göre öteki sayılanların sesine sağırlaşmaya başlanması, kadın haklarına yönelik aba altından gösterilen sopalar, eğitimin dini ağırlıklı olacağına dair ipuçları vs. Hristiyanlar, Aleviler gibi etnik grupları, sanatçıları, aydınları ve kadınları kaygılandırmaya başladı bile. Oysa hemen hemen, her zaman ve her yerde olduğu gibi Suriye'de de devlet yanlısı bir tutum sergileyen Ermeni Kilisesi Suriye'nin bu yeni yönetim şekli ve geçici hükümeti konusunda geleceğe dair umut vaat eden söylemlerde bulunuyor. Esad'ı şeytan ilan etmekte gecikmiyor. Bilinmez, belki de hafızasında çok taze, henüz birkaç sene önce DAES'in esir olarak kaçırdığı onlarca Ermeni kızın resimleri kazılıyken soğukkanlı bir siyaset izleyerek kendisini/ toplumunu korumaya almaya çalışıyor. Sivil kuruluşların paralize olduğu bu dönemde Ermenilerin, korunması, yönetimi kiliseye kalmış bir toplum olduğunu varsayarak, kilisenin bugüne kadar toplum içinde mağduriyeti en yüksek kesim olan kız çocuklara ve genç kızlara yönelik neler yapabileceği yönünde gerçekten kalın vurgulu soru işaretleri oluşuyor beynimizde. Ekonomik sebepler veya savaştan kaçmak gibi nedenlerle genç erkeklerin kolayca ülkeden uzaklaştırılmalarına karşın kız çocukları eğitim ve sosyal hayattan, iş ortamlarından geri çekilip giderek daha eve kapanmış bir hayata doğru itiliyorlar. Şu anda dile getirilemeyen, ancak belki de en çok korkulan konuların başında geliyor genç Ermeni kızların akıbeti. Okuyamayan, çalışamayan bu genç kadınlar evlerinde umut diye yastıklarına sarılıyorlar. Tıpkı Tışkhun gibi.

Tışkhun 27-28 yaşlarında genç bir kadındır, liseyi bitirdikten sonra Halep Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ne girmeye hak kazanmış, çok severek başladığı bu bölümü henüz ilk senesinde, fakültede yaşanan ve 50'den fazla gencin ölümüne yol açan patlama yüzünden bırakmak zorunda kalmış. İşte o günden sonra bir daha asla evinden dışarı çıkamayan Tışkhun yastığına sarılı bir vaziyette gecesi gündüzüne karışmış bir şekilde hayata tutunmaya çalışıyor. Kim bilir belki yastığıdır umut.

Yeni Dünya Düzeninde Kadınlar!

Ebru Günay-12 Ocak 2025

Sonuç olarak, yeni dünya düzeninin inşa süreci, kadınlar açısından hem ciddi tehditler hem de önemli imkanlar barındırmaktadır. Erkek egemen politikaların ve cinsiyetçi yaklaşımların küresel ölçekte yeniden şekillendiği bir dönemde, kadınlar hem kendi hakları için hem de daha adil ve demokratik bir dünya düzeni için de mücadelenin merkezindedir. Kuzey ve Doğu Suriye gibi kadın öncülüğünde yaşam bulan demokratik yönetim modelleri, bu mücadeleye ilham veren somut örnekler olarak öne çıkmaktadır

Savaşın ve katliamların gölgesinde başlayan yeni yılda, yeni bir dünya düzeninin de yeniden oluşturulmaya çalışıldığını hepimiz yakından izliyoruz. Hegemonik güçlerin yayılcı politikaları ile yürüttüğü savaşlar, soykırımın meşrulaştığı, savaşın nitelik ve biçim değiştirdiği bir zaman aralığından geçiyoruz. Özellikle Orta Doğu'da tırmanan ve yayılan savaş Üçüncü Dünya Savaşı'nın merkezi halinde. Bir de buna ABD gibi ülkelerin seçimleri ve İsrail'in savaş politikaları eklenince işler biraz karmaşık bir görüntü kazandı.

Kuşkusuz bu tablo, herkes için; tüm toplumsal kesimler, halklar ve özellikle de sistem dışı yapılar için birçok gelişmeye ve sürprize sahiptir. Elbette savaşın ve hegemonik iktidar ilişkilerinin erkek karakterli olduğunu hepimiz biliyoruz. Bugünden geriye dönüp baktığımızda bunu daha açık görmek mümkün. En nihayetinde yaşananların, demokratik direniş odakları ile kapitalist iktidarcı güçler arasında devam eden bir savaş süreci olduğunu söylemek mümkün.

Tarihsel olarak demokratik direniş odaklarının merkezinde kadınların özgürlük ve hak mücadelesinin olduğunu biliyoruz. Erkek iktidar aklının her fırsatta kadını tehlike olarak görmesi, sistem dışına itmesi ve düşmanlaştırması biz kadınların hayatlarımız ile deneyimlediği bir olgudur. Üçüncü Dünya Savaşı ile yeniden tesis edilmeye çalışılan dünya düzeninde kadınların nerde olacağı en can alıcı soru. Deneyimlerden biliyoruz ki kadınların dahil olmadığı yönetsel süreçler anti demokratik ve otoriter süreçlerdir. Dolayısıyla kadınların yönetsel süreçlerdeki varlığı demokrasinin olmazsa olmazıdır.

Tüm bu gelişmeler, dünyada yükseliş gösteren sağ milliyetçi ve ırkçı anlayışların etkisiyle aynı zamanda cinsiyetçiliğinde körüklenmesi sonucunda kadınlar açısından büyük bir tehdit unsuru olmaktadır. Zaten savaşın beslediği kadın kırım politikaları ve yine kadına yönelik şiddet politikaları ile büyük bir mücadele yürüten kadınlar, kendini yenilemeye çalışan bir kadın düşmanlığı tehlikesi ile de karşı karşıyadır.

Tehlikeyi somutlaştıran, iki önemli olay yaşandı. Bunlardan ilki ABD seçimleri ve bu seçimlerin ortaya çıkan sonuçlarıdır. Donald Trump-Kamala Harris yarışında ortaya çıkan tabloya dikkatli bakmakta fayda var. Her iki ismin kişisel özellikleri, seçim kampanyaları, yaptıkları ve söyledikleri şeyler başlı başına değerlendirilmesi gereken ayrı bir konudur. Ama biz kadınlar için asıl konu “kadın adaya sırf kadın olduğu için” oy verilmemesidir. İşte kadın düşmanlığının ve kadının yönetsel alanın dışına itilmesinin en açık hali. Farklı zamanlarda ve ülkelerde kadınların katıldığı seçim yarışları oldu. Ancak ilk kez bir adaya, kadın olduğu için oy verilmeme oranının yüksek olduğu bir seçim sonucu orta çıktı. Yeni dünya düzeninde erkek egemen iktidar aklının; kadını düşman, politika üretmez ve yönetime katılamaz olarak yaratmış olduğu algının bir sonucu olarak bu sonucu ele almakta fayda var. Eve kapatamadığı kadını kamusal alanda etkisiz kılarak yönetimin ve politikanın dışına iterek modern bir kapatma olgusu inşa ediyor.

Bu süreçteki ikinci önemli gelişme ise Esad’ın düşmesi ile Suriye yönetiminin cihadist bir yapı olan HTŞ’nin eline geçmesidir. Arap baharı sonrası cihadist yapılar Suriye’de güçlendi. İŞİD ve SMO çetelerinin kadınlara dönük düşman ve katliamcı politikalarını tüm dünya kadınları biliyor. HTŞ’nin de bu gelenekten beslendiği ve dolayısıyla kadınlara yaklaşımlarının farksız olmadığını biliyoruz. Suriye’deki bu değişimde ve yeni yönetimde tüm halkların; inançlarının, görüşlerinin yansıtılması ve bu halkların yönetimde yer alması ne kadar önemli ise kadınların da fikirlerinin ve görüşlerinin yansıtılması o kadar önemlidir. Aksi halde kadın düşmanlığında yeni bir adımın atılması anlamına geliyor.

Kuşkusuz Suriye’de tüm halkların, kimliklerin, inançların ve kadınların ortaya çıkardığı Kuzey Doğu Suriye deneyimi dünya halklarına ilham vermektedir. Bu erkek egemen yeni dünya düzenine alternatif model gösteriyor.

Sonuç olarak, yeni dünya düzeninin inşa süreci, kadınlar açısından hem ciddi tehditler hem de önemli imkanlar barındırmaktadır. Erkek egemen politikaların ve cinsiyetçi yaklaşımların küresel ölçekte yeniden şekillendiği bir dönemde, kadınlar hem kendi hakları için hem de daha adil ve demokratik bir dünya düzeni için mücadelenin merkezindedir. Kuzey ve Doğu Suriye gibi kadın öncülüğünde yaşam bulan demokratik yönetim modelleri, bu mücadeleye ilham veren somut örnekler olarak öne çıkmaktadır.

Ancak dünyada yükselen sağ popülizm, militarizm ve cinsiyetçilik, kadınların kazanımlarını hedef almayı sürdürmektedir.

Güncel gelişmeler, bu çerçevede kadınların daha geniş bir dayanışma ve kolektif örgütlenme ağı kurmasını gerektirmektedir. Örneğin, İran ve Rojhilat’ta kadınların “jin, jıyan, azadî” sloganıyla küresel bir yankı uyandıran direnişi veya Arjantin’de kadın hareketlerinin kendi haklarını elde etme mücadelesi gibi örnekler, kadınların sınırları aşan dayanışma kapasitesinin ne denli etkili olabileceğini göstermektedir. Kadınların bu süreçte yalnızca direnişin değil, aynı zamanda alternatif bir geleceğin yaratıcıları olduğunu anlamak ve anlatmak hayati bir öneme sahiptir. Bu yeni dünya düzeninde kadınların politik, ekonomik ve sosyal alanlardaki eşit temsiliyetini sağlamak, yalnızca kadınların değil, insanlığın ortak kurtuluş mücadelesinin bir gerekliliğidir.

Kurtuluş Ayini

Zilan Esen-12 Ocak 2025

İktidarın dahil olup da çarpıtmadığı, kirlilemediği tek bir alan yoktur ki o dönemde de ahlak kuralları olarak yaşatılmaya çalışılan değerlerde erkek iktidarının parmak izlerini görüyoruz. Böylelikle kadınları ahlaksızlıkla suçlayanların esasında 'ahlak' adı altında birçok kötülüğü ve ahlaksızlığı meşrulaştırdığını anlıyoruz

Mitolojide, dini anlatımlarda hatta hukuk metinlerinde kadınların kötülüğün kaynağı olarak aktarıldığına, şeytan ile özdeşleştirildiğine tarihten bugüne değin tanıklık ediyoruz. Bu durumun somutlaştığı milyonlarca tarihsel ve güncel örnek verilebilir. En çarpıcı ve bilinen somutlaşma hallerinden biri cadı avlarıdır. Tarihte de günümüzde de kadın cinayetlerinin, katliamlarının nedeni her ne kadar kadınların 'kötülüğün kaynağı' olarak gösterilmesi olsa da asıl neden erkek egemenliğinin iktidarı ve çarpıttığı ahlaki değerlerdir.

Sanat ve felsefe dünyasında da çok farklı bir tablo ile karşılaştığımız söylenemez. Kadınların bedenini ikiye ayırarak yukarısının tanrıya ait olduğunun aşağısının şeytanın malı olduğunu söyleyen Shakespeare ile 'Erkek kadından daha güzeldir çünkü o daha fazla bir büyüklüğe sahiptir' diyen Aristoteles örnek gösterilebilir. Dolayısıyla sanatçıların ve düşünürlerin de bir noktada erkek egemen sistemi beslediği ve daha da güçlendirdiği görülür.

1609 yılı Bask bölgesinde cadılıkla suçlanan beş kadının hikayesini anlatan Kurtuluş Ayini son dönemde üretilen ve gerek imgelerle gerek ise doğrudan sözcüklerle aktarmaya

çalıştığı hakikatler ile izleyicileri yönlendirdiği sorgulamalar yönünden konuşulmayı hak eden filmlerden biridir. Konuşulmayı hak ediyor çünkü kadınların diri diri yakıldığı dönemde sanatçılar ve düşünürler iktidarın yarattığı değerleri ‘iyi ve güzel’ adı altında topluma uyarılma derdi ile meşgul idi. Örneğin filmin konu aldığı zaman aralığında yaşayan yazar ve düşünürlerden Walter Charleton; kadınları, erdemün önündeki en büyük engel, bilge kişinin vebası ve tabiatın en büyük hatası olarak tanımlamakla meşgul idi.

Film ve konu aldığı cadı avları özelinde erkek egemen kültürün yarattığı bazı ‘iyi ve güzel’ değerleri tartışmakta fayda var zira günümüzde hala farklı farklı biçimlerde yaşatılmaktadır. Kadınlar iyi olanın önündeki engel olarak tanımlanır ancak ‘iyi’ olarak tanımlanan çoğu zaman erkekliğin ürettiği ‘iyi’dir. Örneğin cesaretle eş anlamlı kullanılan yiğitliğin kökeni dahi erkeklikten gelirken düşünürler de çoğunlukla kadınlarda var olamayacak bir erdem olarak tanımladı. Ancak bunları söyleyenler de hakikatin peşine düşme cesaretinden yoksun, erkek iktidarının yarattığı konfor alanını hiçbir zaman elden bırakmayan kişilerdi esasında.

Filmin başlangıç sahnesinde engizisyon mahkemelerinin katibi Yargıç’a dönerek ‘Daha kaç kişinin ölmesi gerekiyor efendim’ şeklinde sorması ile başlıyor. Yargıç cevap veriyor: Bu kadar kararlı olmaları bizim suçumuz mu? Ana, Maria, Maider, Olaia ve Katalin isminde beş kadın ormanda şarkı söyleyip dans ettiklerini gören bir kasabalı tarafından ihbar edilirler ve bunun üzerine kasabaya gelen Yargıç tarafından tutuklanırlar. Dönem itibarıyla cadı avı gayet yasal ve halk korkunç bir yoksulluk içindedir. Öyle ki halkın yoksulluğu filmde de sık sık vurgulanmaktadır. Yakılan kadınların malvarlıkları da devlet ve ihbarcılar arasında paylaşılır.

Yargıç ve katibe bir cerrah da eşlik etmektedir. Kasabadan ise peder bu ekibe dahil olmaktadır. Filmin sonraki sahnelerinde Yargıç, katip, cerrah ve pederi sorgu masasında kadınları yargılayan ve işkence eden konumunda görüyoruz. Esasında her biri kendi rollerinden başka rolleri de temsil etmektedir. Yargıç ile katibi devlet ve hukukunu, cerrah bilimi peder ise dini temsil etmektedir.

İktidarın dahil olup da çarpıtmadığı, kirletmediği tek bir alan yoktur ki o dönemde de ahlak kuralları olarak yaşatılmaya çalışılan değerlerde erkek iktidarının parmak izlerini görüyoruz. Böylelikle kadınları ahlaksızlıkla suçlayanların esasında ‘ahlak’ adı altında birçok kötülüğü ve ahlaksızlığı meşrulaştırdığını anlıyoruz.

Klasik anlamda ahlak ‘toplumsal töre, alışkanlık ve kurallar bütünü’ olarak tanımlanır. Ancak Sponville üç kavramı da birbirinden ayırmaktadır. Sponville’ye göre töre, “diğerleri ne yapmalıdır” sorusu ile ilgilenirken, ahlak “ben ne yapmalıyım” sorusu ile ilgilenir. Kanunu denetime ihtiyaç duyulacak şekilde bir şeyi kabul etmesi gerekliliğine inanması şeklinde tanımlar. Ahlakı ise kişinin kendi bilincinde oluşturduğu yargılamada dışarıdan gelen hiçbir baskı olanaklı olmadığından dolayı kişinin kendi kendini yargılayabilmesi ve hükmedebilmesi özgürlüğü olarak tanımlar. Başkası tarafından cezalandırılma ya da kınanma korkusuyla yapılan davranışların ahlaklı olmakla ilgisinin olmadığını, hesaplı olma haliyle ancak bunun açıklanabileceğini, ceza alma korkusu ile erdemin karşıt olduğunu belirtir.

Kadınlar tutuklandıktan sonra tek tek sorguya alınmaktadır. Sorgu yapılıyor ancak karar zaten çoktan verilmiştir. Sorgunun amacı sebep gösterilebilecek bir ‘maddi delil’ yaratmak. Yani elde edilen delillerle bir sonuca varılmıyor, sonuç zaten çoktan belirlenmiştir. Yargıç sorguya alınan her kadına bir önceki sorgusu yapılan kadının itirafta bulunduğunu söyleyerek kadınların kendi aralarındaki güven bağlarını da zedelemeye çalışıyor. Ancak ne var ki itiraf olarak nitelendirilen durum kadınlar için gayet olağan bir durum o da ormanda şarkı söyleyerek dans etmek. Aralarında en zekisi olan Ana olayı kısa bir sürede kavrar ve Yargıç diğerlerinin itirafı olarak nitelendirdiği olayları okuduğunda hafif gülmeye başlar. Ana’nın gülmesi tutanaklara sapkın gülüş olarak geçer.

Başını yerden kaldırıp kendilerini yargılayanlara baktığında ‘yukarı bakma’ şeklinde ilk tepki de askerden geliyor. Bu tepki çoğunlukla fiziksel şiddet de içeriyor. Kadınlara karşı gayet cesur tavır takınan ve ahlaksızlıkla suçlayan bu erkek grubu filmin sonunda birer korkağa dönüşüyor. Erkek ekibini ilk terk edenler de filmin başında cesur görünen askerler oluyor. Ancak sebebi maalesef ki kasabanın yine yerli erkeklerinden duyulmaya başlanılan korku. Dolayısıyla burada cesareti açmak gerekir. Sponville Büyük Erdemler Risalesi kitabında cesaretin özünde her zaman ahlaki olmayacağını ancak olmadığında da tüm ahlakın sonuçsuz ya da imkansız kalacağını, ötekinin ya da cömert bir davanın hizmetindeyse bir erdem olarak nitelendirilebildiğini belirtiyor. Cesaret ahlaki olarak tek başına hiçbir şeyi kanıtlamaz. Fiziksel değil tehlike karşısındaki ruh gücüdür. Korku yokluğu demek değildir, korkuya karşı koyabilme, ona hakim olabilme, onu aşabilme kapasitesidir. Tıpkı kısa bir süre sonra yakılarak öldürülme ihtimaline rağmen bilinçlerini elden bırakmadan hayatta kalmanın yollarını arayan kadınlarda olduğu gibi.

Ana'nın gülüşünü sapkın gülüş olarak tutanaklara geçen Yargıç ve katibini irdeleyecek olursak; "Yasaya uyan ve eşitliğe saygı duyan adildir, yasaya uymayan ve eşitliğe saygı duymayan adaletsizdir." der Aristoteles. Dolayısıyla Aristoteles'in perspektifinden baktığımızda Yargıç adildir. Çünkü cadı avları gayet yasal ve yine kendisine göre yasal olan şeyler bir anlamda haklı şeylerdir. Pascal ise yasanın olgusalının değerinden daha önemli olduğunu; hatta değerini tuttuğunu söyler. Yasa eğer değerini tutmazsa başka türlü devlet olamayacağını da ekler. Halbuki herkesin ahlaklı olduğu ihtimalinde hukuka gerek kalmaz. Toplumun ahlaki değerlerinde 'iyi' açıdan değişim dönüşümler hukuk kurallarından çok daha kalıcı bir çözüm getirir. Bu da ciddi bir sorgulama, ciddiyet ve cesaret gerektiriyor. Dolayısıyla önce ahlak gelir, yasa değil. Salt yasaya uymak kişiyi ahlaklı yapmaz, yasa demek adalet demek değil, yasalara uymak ve uygulamak da adil olmak değildir. Sponville'in deyişiyle adalet onu savunacak adil kişiler olduğu sürece bir değerdir, partilerin değil, onları oluşturan ya da onlara direnen bireylerin koruması altındadır.

Filmin sorgu sahnesini Yargıç, katip, cerrah ve pederin yemek masasında yemek yiyerek sohbet ettiği sahne gelir ki filmin belki de en çarpıcı sahnelerinden biridir. Yargıç Peder'e bakarak 'Hapishaneler o kadar kalabalık ki tahıl ambarı ve değirmenlere el koymak zorunda kaldık. Ahlaki çöküntü o kadar yayılmış ki üç kilise papazını infaz etmeye mecbur bile kaldık'. Peder yutkunarak söz alır, her şeyi denizcilik faaliyetlerine ve dış güçlere bağlar. Kadınlara işkence eden cerrah babasının da denizci olduğunu ve küçükken kendisini çok dövdüğünü anlatır. Katip de cevaben 'ceza, ahlaki kusurları düzeltir' der. Ancak cezanın ahlaki kusurları düzelttiğini söyleyen katip sahne boyunca aralıksız yemek yiyor bir yandan da yemeği yapan aşçıyı küçük düşürüp yemeğin ne kadar kötü olduğunu söylemekten geri durmuyor.

Pederin temsil ettiğini iddia ettiği dini gereği insanlara bu kadar itaat etmemesi gerekirken Yargıç'ı yutkunarak dinliyor ancak yakından tanıdığı Ana'nın maruz kaldıklarına sesini çıkarmıyor. Peder tarafından günahkarların cehenneme gideceğine yönelik vurgusu sıklıkla geçer. Ancak cehenneme gitme korkusunun veya dönemin iktidarından duyulan korkunun yönlendirdiği insana ahlaklı diyebilir miyiz? Sponville, ahlak konusuna sadece cennet vaadi ya da cehenneme gönderilme korkusu ekseninde yaklaşan ve bu çerçevede ahlaki davranışlar sergileyen insanın erdemli olamayacağını; böyle bir kişinin sadece bencil olacağını söyler. Ahlakı oluşturanın din olmadığını; daha ziyade dini doğrulayanın ahlak olduğunu ifade etmektedir.

Yasaya, kurallara, otoriteye koşulsuz itaat eden bu kişilere bireysel ölçüde bir inceleme yapıldığında kişilerin hiç de özgür olmadığını, davranışlarını kendi dışındaki bir başka erkekten duyduğu korkuya göre yönlendirdiğini görüyoruz. Ahlaki çöküntünün sebebi kadınlar gösterilerek katledilir ancak bu katliamları doğuran erkek egemen zihniyete sahip toplum ve bireyler ahlaki olandan giderek uzaklaştığı için bu katliamlar gerçekleşir. Yani kadınların maruz kaldığı kötülük toplumun ahlaki çöküntüsünün 'sonucu'dur.

Ahlakın pratiği ve tanımı değişse de aslında herkesin zihin dünyasında amacı iyi olanı yaratmak ve yaşamaktır. Filmdeki karakterler özelinde gidersek Yargıç ve katibi kadınların ölüm kararını yazarken, cerrah kadınlara işkence ederek vücudunda şeytana ait izler ararken, peder bütün olanların seyirciliğini ve destekçiliğini yaparken aslında daha iyi olanın ideali ile yapmaktadır. Ancak sonucu sadece 'kötü' dur temelinde yine iktidarcılık ve erkek egemenliğinin değerleri yatıyor. Örneğin Yargıç bir demecinde gözlemcilerin vahşetin bir anlamda sembolü olduğunu bundan dolayı kadınların cezalandırılmaması durumunda toplumun örnek alacağını yok olacağını dillendiriyor. Ne var ki bu zihniyet sadece Orta Çağ'a özgü değil 21.yüzyılda da yaşıyor.

Film kadınların plan kurarak kaçıışı ve arkalarında yanan bir meşale bırakarak falezlerden atlamasıyla bitiyor. Bu meşale bir anlamda günümüze de ışık tutuyor. Film özelinde birtakım erdemler ve iyi olanın, ahlaki olanın tartışması yapılsa da filmdeki karakterler gerçek ve çok tanıdık. Gündelik hayatımızda bile kötü olarak nitelendirdiğimiz şeyleri derinlikli düşündüğümüzde iktidarcılığın bu kötülüğü doğurduğunu, ahlaki değer olarak tanımlanan bazı şeylerin aslında hiç de öyle olmadığını iktidarcılığın birer yansıması olduğunu görüyoruz. Erdemler insanı insan yapan şeylerdir. Basit veya ezbere tanımlara sıkıştırmak, kendinden başlayarak ötekini de ekleyerek üzerinde düşünmemek, yapılan hiçbir eylemin sorumluluğunu almamak veya hissetmemek ahlaki çürümeyi tam da buradan başlayarak sorgulamak ve düşünmek gerekir.